

Dohoda o vině a trestu a prohlášení viny u hlavního líčení

V loňském roce byla v právnických kruzích hojně diskutovaným tématem novela trestních předpisů provedená zákonem č. 333/2020 Sb., která s sebou přinesla řadu novinek a změn, které opět rozvířily diskuze na akademické i legislativní půdě. Mezi nejvýraznější a nejdiskutovanější změny patřilo bezesporu rozšíření využití institutu dohody o vině a trestu či zavedení tzv. prohlášení viny. Dohoda o vině a trestu, jež má své hluboké kořeny především v anglosaských právní řádech, se tedy v posledních měsících stala v rámci trestního řízení svěžím trendem. Dle mého názoru se v budoucích letech bude tento trend ještě rozvíjet.

Nově od 1. 10. 2020 lze sjednat dohodu o vině a trestu o všech trestných činech, včetně zvláště závažných zločinů, a je možné tak nově učinit i po nařízení hlavního líčení, ba dokonce v jeho průběhu. Od nabytí účinnosti této novely tak nezanedbatelně vzrostl počet trestních řízení, která jsou dohodou o vině a trestu zakončena. V loňském roce 2020 bylo dle dat ministerstva spravedlnosti sjednáno kolem 250 dohod o vině a trestu a v dalších letech se budou tyto počty bezpochyby zvyšovat.¹ Za jejich vzestupem stojí zejména pozitivní aspekty dohod s ohledem na zjednodušení a zrychlení řízení. V praxi se rovněž velmi rychle uchytilo tzv. prohlášení viny, kdy obžalovaný má možnost prohlásit, že je vinným ze spáchání skutku, z něhož je obžalován, a souhlasí s jeho právní kvalifikací. Pokud soud takové prohlášení přijme, nebude už muset provádět související dokazování. Po prohlášení viny odpadá nutnost dalšího dokazování, výslechu svědků

i poškozených apod. Jsou to právě rychlost a úspornost, jež jsou hlavními výhodami dohodovacího řízení. Nelze však opomenout rovněž negativní stránku těchto institutů a jejich užívání v nevhodných případech, a to v důkazní nouzi, při nedostatečně zjištěném skutkovém stavu věci či pod tlakem již zahájeného hlavního líčení.

Vhodnost využití dohody o vině a trestu či prohlášení viny je ovlivněna především motivací zúčastněných, neboť rozdílné důvody bude mít státní zástupce i obžalovaný. Opomenout nelze ani stanovisko poškozených, jejichž názoru by se měl klást neopomenutelný význam.

Vhodnost aplikace dohody o vině a trestu až v hlavním líčení

U dohody o vině a trestu je to státní zástupce, kdo je oprávněn iniciovat její sjednání, ať už z vlastní vůle či na základě podnětu

obžalovaného či obhájce. Měl by k tomuto kroku přistupovat v takových případech, kdy je to vhodné vzhledem k účelu tohoto institutu, tj. zefektivnění a zrychlení trestního řízení v méně komplikovaných případech, s úmyslem šetřit čas, náklady a úsilí všech zúčastněných. V praxi se však ne zřídka stává, že výše uvedený účel dohody o vině a trestu je ohýbán a obcházen, a to zejména ve chvíli, kdy je návrh na uzavření dohody podán jednou ze stran až v průběhu hlavního líčení. Navíc zákon neobsahuje žádné omezení, kdy nejpozději by v hlavním líčení mohlo ke sjednání dojít. Může tedy docházet k tomu, že ve fázi, kdy je již dokazování téměř u konce, obžalovaný navrhne uzavření dohody vedené výlučně snahou snížit si trest, který ho již téměř jistě nemine. Na druhou stranu podobně může dohodu využít ve svůj prospěch i státní zástupce ve chvíli, kdy důkazní situace není z jeho pohledu ideální, a aby odvrátil případné zproštění, pokusí se navrhnout dohodu o vině a trestu. Obžalovaný,

případně i jeho obhájce, se tak ocitne pod tlakem, kdy je osloven státním zástupcem přímo v průběhu hlavního líčení a nemá dostatek času své rozhodnutí řádně zvážit a nereagovat ukvapeně pod tíhou okolností.

Bude rovněž přibývat případů, kdy zrychlení a zefektivnění řízení využitím výše zmíněných institutů bude na úkor řádného potrestání pachatele. Tím se dostáváme již na hranu problému tzv. kupčení se spravedlností.² Dle mého názoru je otázkou času, kdy se do našeho právního prostředí rozšíří podobné přístupy jako ve Velké Británii a soudy, respektive státní zástupci, budou přímo motivovat obžalované k uznání viny, a to výměnou za výrazné snížení trestu. Již v současné době je běžné, že také prohlášení viny soudy považují za důvod k mimořádnému snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby.

Při sjednávání dohody o vině a trestu až v průběhu hlavního líčení nejsou ojedinělé ani situace, kdy je nutné za účelem jejich sjednání hlavní líčení odročit. K tomu by však mělo docházet co nejméně, neboť takový postup je v rozporu se zásadou efektivnosti, bezprostřednosti řízení před soudem a dle mého názoru by se nejednalo o takovou skutkově jednoznačnou věc, aby bylo sjednání dohody vhodné.³ Na druhou stranu výhodou sjednání dohody až při hlavním líčení je přítomnost všech stran i poškozených a soudce zde může zaujmout roli podobnou mediátorovi.

Pokus sjednání dohody při hlavním líčení může dopadnout pouze tak, že ji soud schválí a věc je uzavřena, anebo nebude schválena a soud pokračuje v dalším dokazování. Pro další projednávání věci je však možné dále pracovat se skutečnostmi, se kterými obžalovaný vyjádřil souhlas a prohlásil za nesporné. Nepodaří-li se však dohodu sjednat, k prohlášení viny obžalovaným se nepřihlíží.⁴

Prohlášení viny v učiněné rámci hlavního líčení v praxi v některých případech supluje dohodu o vině a trestu. Obžalovaný v takovém případě přiznává vinu po skutkové i právní stránce, nicméně není možné se státním zástupcem dohodnout na výši trestu. K tomu dochází v situacích, kdy např. předseda senátu naznačí, jaký trest může obžalovaný očekávat a případně, jak by se posunula hranice, pokud prohlásí vinu, neboť se jedná o důvod pro snížení trestu. Obžalovaný se tak rozhodne prohlásit vinu a spoléhá na rozhodnutí soudu ohledně nižšího trestu.

Problematické aspekty dohodovacího řízení v hlavním líčení

Jak jsem uvedl již výše, rozšíření těchto institutů v trestním řízení by mělo pozitivně přispět k aktivnějšímu přístupu stran před soudem a zrychlenému projednání obžaloby a zefektivnění, zjednodušení a šetření nákladů trestních řízení. Státní zástupci tak mají značně usnadněnou práci. Není třeba provádět rozsáhlé dokazování a na druhou stranu obhájci mají prostor s klientem projednat jeho možnosti i vzhledem k navrhovanému trestu.

Zvýšený význam dohodovacího řízení v hlavním líčení má však i své negativní důsledky. Před nelehký úkol jsou často postaveni obhájci, kteří se musejí nyní potýkat s větší náročností při vysvětlování všech možností těchto odklonů svým klientům, jejich důsledků a vyvinout zvýšenou snahu klientovi dostatečně objasnit veškeré aspekty, aby všemu porozuměl a mohl učinit rozhodnutí, které jistě nezanedbatelně ovlivní jeho život. Při sjednávání dohody o vině a trestu či zvažování možnosti prohlášení viny během hlavního líčení se obžalovaný potýká se stresem, nervozitou, tíhou okamžiku, a obhájce se tak nachází v obtížné pozici. Obávám se, že v podobných případech se mohou i státní zástupci pokoušet manipulovat s tímto institutem, kdy sečkají se svým návrhem na dohodu až do hlavního líčení, a záměrně tak vystaví obžalovaného výše popsanému tlaku. Obžalovaný poté čelí složitému rozhodování, kdy volí mezi dohodou o vině a trestu, tj. doznáním výměnou za mírnější trest, nebo absolvováním celého řízení s nejistými vyhlídkami a hrozbou uložení přísnějšího trestu.⁵ Reálně tedy může i hrozit, že obžalovaný se dozná ve vypjaté situaci k činu, který nespáchal, a to pouze ze strachu z přísného trestu.

Není rovněž nic neobvyklého, že ke sjednávání dohody o vině a trestu dochází de facto na chodbě před jednací síní. To jistě nejsou důstojné prostory a optimální okolnosti pro řešení viny a trestu osoby obžalované z trestného činu.

Závěr

Ačkoli tedy účelem institutu dohody o vině a trestu je především zjednodušení trestního procesu a práce orgánů činných v trestním řízení, v praxi se při hlavním líčení nevyhne jeho obcházení či zneužití. Ať již ze strany

obžalovaného, který se pokusí při sjednávání dohody vytěžít co nejnižší trest, tak ze strany státních zástupců, kteří se mohou pokusit překlenout důkazní nouzi zastřenou nabídkou mírného trestu, a to až na půdě soudu v jednací síni.

Při sjednávání dohody je obžalovaný také znevýhodněn nedostatkem právních znalostí, aby mohl sám dostatečně zhodnotit podmínky uzavírané dohody. Obhájce se může snažit, seč mu síly stačí, vysvětlit dopodrobna všechny aspekty odklonu. Nicméně rozhodnutí je výhradně na obžalovaném a ten při sjednávání dohody o vině a trestu nedisponuje potřebným nadhledem a zkušenostmi. ●

Mgr. Marek Netáhlo, právník
Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.

Poznámky:

- ¹ <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3258002-pribyva-kauz-ktere-konci-dohodou-o-vine-a-trestu-zalobci-cekaji-dalsi-rust>.
- ² JELÍNEK, Jiří a kol., Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 3. vydání podle stavu k 1. 10. 2012. Praha: Leges, 2012, s. 1026.
- ³ TEXTL, David. Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení - Qui bono?. [online]. Právní prostor. Datum publikace 26. 5. 2021, Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-trestu-uzavrena-v-hlavnim-liceni-qui-bono>
- ⁴ Ust. § 206b odst. 4 tr. řádu.
- ⁵ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, s. 3-26. ISSN 1210-9150.